

"La firma de la pau no va

El mes d'octubre acabà amb la confirmació dels Estats Units de la matança de més de 6.000 musulmans d'Srebrenica fa vora quatre mesos, quan l'enclavament sota protecció de les Nacions Unides va caure en mans dels serbis de Bòsnia.

Novembre, en canvi, començava amb l'obertura de la cimera de pau d'Ohio, promoguda també per la Casa Blanca a través de la figura del mediador nord-americà Richard Holbrooke, impulsor dels acords de Ginebra, el primer graó que van pujar els líders de Sèrbia, Bòsnia i Croàcia per deixar enrere la guerra a l'antiga Iugoslàvia.

"És un mal senyal per les possibilitats d'acord de pau dels propers dies que es difonguin notícies només de les atrocitats sèrbies. La denúncia dels crims serbis, i el silenci sobre els dels croats, és usada pels musulmans com a instrument propagandístic per no afavorir la pau. Els croats de la Krajina també són responsables de la mort de milers de serbis. Jo vull que es condemnin els crims comesos per totes les parts en conflicte."

Josep Palau defensa prudentment unes opinions que assegura que poca gent vol sentir. La seva lectura dels fets va més enllà dels titulars alarmants: la notícia de la massacre d'Srebrenica és un exemple més que demostra que Occident ha pres un clar partit en aquest conflicte, un posicionament que en el fons és l'origen de la guerra i no una conseqüència de la crisi balcànica. Les seves són opinions fortament argumentades i sòlidament raonades que parlen

**EL TEMPS
conversa amb
Josep Palau,
president de la
Comissió per a
la Pau dels
Conflictes dins el
Moviment dels
Ciutadans a favor
de l'Acta de
Hèlsinki.
Judicis agosarats
entorn de l'esclat
dels Balcans.**

d'una Unió Europea que ha perdut, als Balcans, l'oportunitat i el dret a tenir política exterior, i d'uns Estats Units que molt oportunament han recollit el testimoni.

"A l'antiga Iugoslàvia –afirma Josep Palau–, Europa actua discriminatòriament i es converteix en un factor de divisió. Si al 1976 s'hagués negat l'entrada d'Espanya a la UE, i en canvi s'hagués permès la incorporació a la Comunitat a bascos i catalans, l'evolució política al nostre país no hauria estat pacífica, s'hauria fomentat la divisió interior. De la mateixa manera, crec que no s'hauria d'haver proclamat la independència de Croàcia, ni més tard la de Bòsnia, ni haver donat suport a cap de les tres comunitats ètniques (musulmans, serbis, i croats) fins que totes tres s'haguessin posat d'acord i haguessin trobat una fórmula de conjunt per als 22 milions de iugoslaus."

El 6 d'abril de 1992, els Dotze van reconèixer Bòsnia, que feia un mes s'havia proclamat en referèndum per la independència. A l'agost els serbis eren designats "agressors" durant la Conferència sobre l'ex-Iugoslàvia de Londres.

"Tots els estats són resultat de llargs processos de formació amb traumes històrics extraordinaris. Sabent això, el món civilitzat i democràtic hauria de mirar que els nous estats siguin fruit d'un consens per evitar la barbàrie i la guerra. En comptes de mostrar una actitud de simpatia i de suport cap a una part, Occident hauria d'haver pressionat a favor del pacte. El seu posicionament enforteix la paranoia dels castigats i augmenta la bel·ligerància dels afavorits. Amb aquest error descomunal, que ha

estat l'origen i la causa de la guerra, Europa s'ha condemnat a no tenir política exterior."

El desequilibri no obre les portes a la negociació. Pioner en l'ajut humanitari –va coordinar l'arribada del primer grup de refugiats que van venir a Espanya i a Catalunya al 1993–, Josep

dir el final de la guerra"

Palau s'ha mostrat partidari de tots els plans de pau dissenyats fins ara, "afavoreixin els uns o els altres". Es tracta d'aturar la guerra com sigui, perquè no hi hagi més morts, més atrocitats, ni més patiment. Per això, l'1 de novembre, tot i que no sigui la data de la pau, per Palau és una fita important: "És una esperança, que no garantia que sigui la fi de la guerra cruenta. No és la data de la pau en un sentit profund, entesa com a normalització completa de les relacions internacionals, dels sistemes polítics consensuats, d'acceptació fronterera, de relacions de cooperació... Tot això encara trigarà molt a arribar. El llarg camí de construcció de la pau s'ha de poder fer per un procés polític, sobre la base de la distensió i d'una permanent pressió internacional."

Clinton: el bomber piròman. I davant el fracàs d'Europa, la solució l'han hagut de portar els Estats Units. El pla de pau del mediador nord-americà Richard Holbrooke que el president de Sèrbia (Slobodan Milosevic), el de Croàcia (Franjo Tudjman) i el de Bòsnia (Alija Izetbegovic) discuteixen a la base aèria de Dayton, a Ohio, no és més que una reedició dels anteriors plans de pau. "És igual que el pla Carrington-Cutileiro, proposat abans de la guerra, i que va ser boicotejat pels EUA. Els principis són també els mateixos que els del pla Vance-Owen, que va ser condemnat llavors per Clinton com a inacceptable. Si a finals del 1991 i del 1992 els americans haguessin sostingut el que ara proposen, haurien pogut estalviar tres anys de guerra. Clinton actua així com a bomber piròman: apaga un foc que ell mateix ha contribuït a encendre. Això sí, sap cobrar-se l'èxit en tot l'escenari internacional."

—*Què ofereix, doncs, el pla Holbrooke?*

—Fins ara, els plans de pau dissenyaven un mapa territorial a clapes, que es corresponia amb zones ètniques regionals. El pla Vance-Owen pretenia tenir menys cost social, evitar desplaçaments. Però quedava un mapa "de pell de tigre", amb zones molt sèrbies lluny de Sèrbia i zones poc sèrbies molt a prop de la República que presideix Milosevic, amb el resultat d'una estabilitat política complexa. Holbrooke s'inclina per la clarificació geogràfica i no per la realitat ètnico-històrica. La seva aposta atorga més estabilitat, però té com a preu més desplaçaments, més neteja ètnica. En definitiva planteja la creació de dos subestats, dues entitats separades dins el mateix territori: Sèrbia, i la Federació croato-musulmana.

Josep Palau és president de la Comissió per a la Pau i els Conflictes, dins d'una organització europea anomenada "Moviment dels Ciutadans a favor de l'Acta de Hèlsinki (HCA)". Voluntari de diverses ONG i de moviments humanitaris, ha estat vinculat directament amb la guerra dels Balcans des del principi. "Espanya és un exemple d'un model del qual hauriem d'estar orgullosos. Entre l'independentisme rupturista i el nacionalisme uniformista espanyol hi ha un punt mitjà".

—*És possible aquesta federació entre croats i musulmans?*

—És possible i necessària, si s'entén com a mecanisme per a una pau particular entre aquestes dues parts, però no com a solució per imposar a la tercera: els serbis. No oblidem que al 1992 hi va haver una guerra molt sanguinària entre croats i musulmans. En realitat a Bòsnia hi ha hagut tots els conflictes particulars possibles —entre serbis i croats, entre serbis i musulmans, i entre croats i musulmans—, i això trenca la imatge que només hi ha un agressor, els serbis. També hi ha agressors musulmans i croats. Els serbis han comès barbaritats i crims en una escala major, perquè major ha estat el territori que han controlat. No pretenc negar la seva responsabilitat moral, però cal recordar que no hi ha innocents en aquest conflicte.

Doncs bé, l'enteniment a Bòsnia és possible si fos aquesta la pretensió sincera, però no ho és. L'acord croato-musulmà pretén només al·legar una majoria —abans de la guerra a Iugoslàvia convivia tres minories: un 42% eren musulmans; entre un 33% i un 37%, serbis; i un 20%, croats—. En aquest cas, és un joc ple de falsedat i d'hipocresia, un joc tàctic contra un enemic comú, els serbis. Però sense aquest enemic, l'acord torna a esclatar. I això porta a una altra qüestió: s'ha de resoldre quin territori controla cada part, dins de la Confederació. En l'ofensiva antisèrbia de l'agost i el mes de setembre feta per les tropes croates en nom de la federació croato-musulmana, els croats hi van posar la seva bandera. Així que no és pas una conquesta per la federació, sinó que realment busca l'ampliació de l'estat croat, que ha actuat amb total impunitat.

—*Quina seria la sortida que podria donar pau i estabilitat a Bòsnia-Herzegovina?*

—Un cop descartat un espai comú iugoslau, cosa que avui no és realista, i tenint en compte que el més idoni seria preservar la multietnicitat iugoslava, jo hi veig dues solucions teòriques: Bòsnia-Herzegovina pot ser un estat de tres comunitats, organitzades en tres territoris, diferent però equidistant de Sèrbia i Croàcia, sense dependència formal amb cap dels veïns. O, per una altra banda, si els bosnians musulmans es vinculen amb Croàcia, és inevitable que els serbis tinguin el mateix vincle amb Sèrbia. Si es fomenta el centripetisme bosnià, s'ha d'establir la mateixa distància del conjunt respecte de Sèrbia i de Croàcia. Si s'opta pel centrifugisme de Bòsnia amb Croàcia, s'ha de fer el mateix amb Sèrbia. No fer-ho reproduirà la guerra, com en va ser l'origen.

Virgínia Arqué